

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 21^{ου} τεύχους

Αθανασία Κατή, Ψυχολόγος- Ψυχοθεραπεύτρια

Periklis Antoniou photo

Το 21^ο τεύχος του περιοδικού γεννιέται σε μια περίοδο που εξακολουθεί να κυριαρχεί η κρίση, σε τέτοιο βαθμό που τείνει να γίνει «κανονικότητα» στη ζωή όλων μας. Ενώ η κρίση της πανδημίας εξακολουθεί να είναι παρούσα -αν και όχι πια στο προσκήνιο- ο πόλεμος στην Ουκρανία, η ενεργειακή κρίση και ο επερχόμενος απειλητικός (σε διάφορα επίπεδα) χειμώνας, διαμορφώνουν ένα κλίμα που συντηρεί την αγωνία και την αβεβαιότητα σε όλους τους τομείς. Μέσα σε αυτό το κλίμα οι άνθρωποι προσπαθούμε να διατηρήσουμε κάποιες από τις σταθερές μας, να διατηρήσουμε ένα μίνιμουμ βεβαιότητας προκειμένου να αντέξουμε την αβεβαιότητα που κυριαρχεί γύρω μας.

Προσπαθούμε να ξαναβρεθούμε από κοντά, να ξανασυναντηθούμε, να πιάσουμε ξανά τα νήματα και να συνομιλήσουμε διά ζώσης, άλλοτε με χαρά, άλλοτε με αμηχανία, άλλοτε συνειδητοποιώντας ότι ίσως χρειάζεται κάποια από αυτά να τα αποχαιρετίσουμε και να αναζητήσουμε νέα νήματα και νέα νοήματα. Σε ένα τέτοιο κλίμα διεξήχθη και το 11ο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Οικογενειακής Θεραπείας στη Λιουμπλιάνα, μεταξύ 7-10 Σεπτεμβρίου 2022, στο οποίο αναφέρεται ένα μεγάλο μέρος του παρόντος τεύχους του περιοδικού.

Προτού, όμως, αναφερθούμε διεξοδικά στα άρθρα του τεύχους, δυστυχώς καλούμαστε να αποχαιρετίσουμε ακόμα ένα μέλος της συστημικής μας κοινότητας, τον Παιδοψυχίατρο και Ψυχοθεραπευτή Στάθη Μπακλέζο, που έφυγε από τη ζωή τον Ιούλιο, σε ηλικία 65 ετών. Η Σοφία Πέττα που συνεργάστηκε μαζί του για περισσότερα από δέκα χρόνια αποχαιρετά με ένα συγκινητικό κείμενο τον άνθρωπο, τον παιδοψυχίατρο, τον συνάδελφο, τον δάσκαλο, τον φίλο Στάθη Μπακλέζο.

Τα επόμενα άρθρα του περιοδικού περιέχουν τις εντυπώσεις μελών της Ε.Ε.Σ.ΣΚΕ.Ψ.Ο από το συνέδριο στη Λιουμπλιάνα. Ο Νίκος Μαρκέτος, η Αιμιλία Μαρκουίζου-Γκίκα και η Κατερίνα Θεοδωράκη περιγράφουν με ένα βιωματικό κείμενο το πώς έζησαν το συνέδριο αυτό, ποιες εικόνες πήραν μαζί τους, αλλά και ποια ερωτηματικά γεννήθηκαν για το «εκεί» του συνεδρίου αλλά και για το «εδώ» της συστημικής θεραπείας και της θεραπείας οικογένειας.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η ομιλία του Δημήτρη Μαγριπλή που έγινε στα πλαίσια του συνεδρίου και αναφέρεται στις «διαδοχικές κρίσεις» και τις επιπτώσεις τους στην ελληνική οικογένεια, διερευνώντας τους παράγοντες κινδύνου αλλά και τους παράγοντες που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα σε ατομικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο.

Το επόμενο άρθρο θέτει, επίσης, μια σειρά από πολύ σημαντικά ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με τον ρόλο μας και την ευθύνη μας, ως θεραπευτών, μέσα στις παρούσες συνθήκες. Αφήνοντας τη Λιουμπλιάνα, το άρθρο του Λυκούργου Καρατζαφέρη μας πηγαίνει στο Palo Alto, καθώς αναφέρεται στην ομάδα του Palo Alto, και στο πλαίσιο της ομάδας που μίλησε για το πλαίσιο, θέτοντας μια σειρά από πολιτικά, κοινωνικά και προσωπικά ερωτήματα. Σε μια εξαιρετική και περιεκτική αναδρομή ο Λυκούργος Καρατζαφέρης, γυρνώντας πίσω στις ρίζες της συστημικής, συνδέει τα πρόσωπα, τη θεωρία και το πλαίσιο με το σήμερα και τα -μερικές φορές-αγωνιώδη ερωτήματα που προκύπτουν για τον ρόλο της θεραπείας και των θεραπευτών.

Στις απώτερες ρίζες της ψυχοθεραπείας και της συστημικής επιστρέφει και η Κάτια Χαραλαμπίκη με το άρθρο της που αναφέρεται στον φθόνο στη ζωή του ζεύγους. Ξεκινώντας από την Ορέστεια και περνώντας στην Klein, τον Kernberg, τον Bateson και τον Watzlawick αναδεικνύει τη διαχρονικότητα στα ζητήματα του φθόνου στο ζευγάρι και προτείνει θεραπευτικούς στόχους ώστε ο φθόνος να βιωθεί «ως ένα ανθρώπινο χαρακτηριστικό, που μπορεί να είναι καταστροφικό, αλλά, επίσης, σε ηπιότερες μορφές, είναι δυνατόν να γίνει ανεκτό τόσο από τον εαυτό όσο κι από τον σύντροφο».

Στο επόμενο άρθρο η Μιχαήλα Χονδροκούκη περιγράφει την ιστορία μιας έφηβης κοπέλας σε μια δομή φιλοξενίας, την ψυχοθεραπευτική της διαδρομή, αλλά και τη διαδρομή της θεραπεύτριας καθώς συνοδεύει τη θεραπευόμενη της σε αυτό το ταξίδι, με το φακό να στρέφεται πότε στη θεραπευόμενη και πότε στη θεραπεύτρια. Φτάνοντας στο τέλος αυτού του ταξιδιού η συγγραφέας μιλάει για την «επανορθωτική και μετασχηματιστική δύναμη της αναστοχαστικής λειτουργίας και της νέας σχεσιακής εμπειρίας», που μας επιτρέπει «να ζούμε στιγμές κοντινότητας που αφήνουν ηχηρά αποτυπώματα, να μετατρέπουμε τα δεσμά σε δεσμούς, να δημιουργούμε συνδέσεις και νοήματα».

Συνεχίζοντας με το τραύμα από τη γονεϊκή απουσία, ο Νίκος Μαρκέτος αναφέρεται σε ένα όνειρο και ένα γράμμα που απευθύνονται στον πατέρα. Το όνειρο αφορά στο γνωστό όνειρο που αναφέρει ο Φρόιντ στην ερμηνεία των ονείρων με τίτλο «Πατέρα δεν βλέπεις ότι καίγομαι;», ενώ το γράμμα είναι μια επιστολή που έγραψε ο συγγραφέας Φραντς Κάφκα προς τον πατέρα του. Στο άρθρο του αυτό ο Ν. Μαρκέτος αναφέρεται, όπως λέει ο ίδιος, «στην πάντα χαμένη συνάντηση με το σημαντικό πρόσωπο και στο ερώτημα τι ξυπνάει τον ονειρευόμενο. Το κοινό στοιχείο και των δύο είναι ότι στέκονται στην αδυναμία του πατέρα να δει ή να ακούσει τι είναι το κρίσιμο και μοιραίο για το παιδί του», ερώτημα που είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και επίκαιρο στις μέρες μας για τον «πατέρα- γονιό» αλλά και τον «πατέρα-κράτος/πολιτεία».

Για όλα αυτά τα ερωτήματα συχνά καταφεύγουμε και αναζητούμε νόημα στην τέχνη. Στο τελευταίο άρθρο η Μαρία Παναγιωτίδου μιλάει για τη σύνδεση και αξιοποίηση της τέχνης στην οικογενειακή θεραπεία. Μέσα από μία βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφέρεται στο πώς εισήχθη η τέχνη στην οικογενειακή θεραπεία και πώς αξιοποιήθηκε, στη συνέχεια, μέσα από συγκεκριμένες μεθόδους και τεχνικές, ποια είναι η σχέση μορφών τέχνης με

συγκεκριμένες σχολές της συστημικής και, εν τέλει, πώς η αξιοποίηση της τέχνης διευρύνει τον ρόλο του θεραπευτή και τα όρια της ψυχοθεραπείας.

Το τεύχος αυτό κλείνει με την παρουσίαση του βιβλίου «Ψυχανάλυση και νευροεπιστήμες», από τον Δημήτρη Κόκκαλη. Όπως αναφέρει πρόκειται για ένα βιβλίο με πολλαπλά επίπεδα ανάγνωσης: Την αναφορά σε ψυχαναλυτικές έννοιες, την υπενθύμιση νευρολογικών δεδομένων της εγκεφαλικής λειτουργίας μέσα από τις τελευταίες εξελίξεις των νευροεπιστημών, μια συγκριτική μελέτη στοιχείων των ανωτέρω προσεγγίσεων και εφαρμοσμένων συστημάτων σκέψης και το επίπεδο της συστημικής σκέψης με βάση « την 'ολιστική'-'σχεσιακή' οπτική». Καταλήγει ότι «Είναι μια δήλωση διεύρυνσης οπτικών πεδίων και συμφιλίωσης με τον 'Διαφορετικό Άλλο'».

Καλή ανάγνωση!

Εκ μέρους της Συντακτικής επιτροπής,

Αθανασία Κατή